

LAUSUNTO
3.5.2018

LUONNOKSESTA ERIKOISLÄÄKÄRI- JA ERIKOISHAMMASLÄÄKÄRIKOULUTUKSEN HAKU- JA VALINTAMENETTELYSTÄ

Nuorten Lääkärien Yhdistys (NLY) kiittää mahdollisuudesta lausua otsikon asiassa.

Lausuttavana oleva luonnos on ensimmäinen kattava suunnitelma erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen haku- ja valintamenettelyn toteuttamiseksi Suomessa. Luonnoksen on valmistellut yliopistojen yhdessä palkkaama koulutussuunnittelija yhteistyössä valtakunnallisen ammatillisten jatkokoulutustoimikuntien verkoston kanssa.

NLY kiittää valtakunnallista ammatillisten jatkokoulutustoimikuntien verkostoa ansiokkaasta työstä uuden valintamenettelyn suunnittelussa. Erytisen arvokkaana NLY näkee, että niin ulkomaisia kuin kotimaisia olemassa olevia valintamenettelyjä on selvitetty laajasti ennen ehdotuksen luomista. Nyt lausuttavana oleva luonnos mukailee sisällöltään suurelta osin NLY:n vuonna 2014 tekemää mietintöä erikoislääkärikoulutuksen valintamenettelystä. Suurimpana erona on, että alkupisteytyksen vuoksi osa hakijoista rajautuu haastattelun ulkopuolelle, jolloin henkilökohtaisia ominaisuuksiaan soveltuvuuden osalta ei pääse välttämättä lainkaan osoittamaan. Muutoin NLY kokee ehdotuksen täyttävän keskeiset kriteerit tasapuolisesta, oikeudenmukaisesta ja läpinäkyvästä valintamenettelystä. On erittäin tervetullutta, ettei valinta pohjautu yksittäisen henkilön näkemykseen soveltuvuudesta, vaan arviointikriteerit ovat valtakunnallisesti yhteneväiset ja kaikkien hakijoiden tiedossa. NLY yhtyy luonnoksen valmistelijoiden näkemykseen, että esimerkiksi valintakoe, perustutkinnon arvosanat, suosituskirjeet, kädentaitotehtävät tai työpaikkahaastattelut eivät sovellu erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen valintaan Suomessa.

Alla kommentteja pyydettyihin kategorioihin:

1. Hakujärjestelmä ja hakeminen

Jo olemassa olevaan sähköiseen hakujärjestelmään (Opintopolku) siirtyminen on hakua sujuvoittava kehitysaskel. Keskeistä on, että haettavien erikoistumispaikkojen määrä pohjautuu ajantasaiseen, vähintään 3 vuoden välein päivitetävään arvioon sekä ERVA-aluettaisesta että valtakunnallisesta koulutustarpeesta. Tieto valtakunnallisesti haettavissa olevista paikoista tulee ilmoittaa hakujärjestelmässä vähintään 6kk etukäteen. NLY kokee haun toteuttamisen isommilla erikoisaloilla kahdesti vuodessa sopivaksi vaihtoehdoksi. Pienemmilläkin erikoisaloilla haku tulisi toteuttaa vähintään vuosittain koulutukseen hakeutumisen sujuvoittamiseksi. Valtakunnallinen haku sekä mahdollisuus hakea useaan kohteeseen ovat hyviä uudistuksia ja mukailevat linjaa, johon peruskoulutuksen puolellakin on siirrytty. Hakukertoja ei tule rajata, eikä pisteyttää ensikertalaiskiintiötä. Erikoistumispaikkaa tulee voida hakea, vaikka olisi jo toisen alan erikoislääkäri.

2. Alkupisteytys erikoislääkärikoulutuksessa

Nyt ehdotettu luonnos erikoislääkärikoulutuksen valintamenettelyn pisteytyksistä mukailee sisällöltään NLY:n vuonna 2014 laatimaa mietintöä. NLY:n mietinnön mukaisesti tutkimuksesta ja kliinisestä työstä saatavien alkupisteiden maksimimäärät tulee olla samanarvoiset. Keskeiseksi eroksi muodostuu, että alkupisteytyksen vuoksi osa hakijoista rajautuu haastattelun ulkopuolelle, jolloin alalle soveltuvuuttaan ei pääse henkilökohtaisten ominaisuuksien osalta lainkaan osoittamaan. Tämän NLY näkee ongelmalliseksi ammatilliseen jatkokoulutukseen valittaessa ja suosittaisi edelleen, että kaikki hakijat haastateltaisiin ja valinta perustuisi kokonaispisteisiin.

Luonnoksesta ei käynyt ilmi, lasketaanko alkupisteytykseen ennen lisenssiaatiksi valmistumista kartutettu kliininen työkokemus tai miten osa-aikatyö pisteytetään. Tasapuolisuuden nimissä tulisi perusopintojen aikana laillistetun lääkärin viransijaisena tehdyistä töistä saada alkupisteitä, aivan kuten opintojen aikana tehty tieteellinen työ kartuttaa alkupisteitä. Vaikka ennen valmistumista kerättyjä työkokemuspisteitä ei voitaisi hyväksilukea AHOT-menettelyllä, tulee kliinisen työkokemuksen monipuoliseen kartuttamiseen kaikissa uran vaiheissa kannustaa. Myös osa-aikaisista työsuhteista, jotka mahdollistavat esimerkiksi kliinisen työn ja tutkimuksen yhdistämisen, tulee saada samassa suhteessa pisteitä, kun hyväksyttäviä palveluja kertyy. NLY näkee keskeiseksi, että ennen valintaa kartutettu työkokemus hyväksiluetaan valinnan jälkeen, jottei valmistumisaika erikoislääkäriksi pitkity alkupisteiden keräämisen vuoksi. Onhan Sosiaali- ja terveysministeriön yhtenä tavoitteena erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen uudistukselle lyhentää toteutuneita koulutusaikoja.

Jotta ehdotettu malli kannustaisi kokeilemaan eri erikoisaloja, tulisi haetun erikoisalan ja muun erikoisalan työskentelyä pisteyttää tasapuolisemmin. Esimerkiksi palvelut haetulta erikoisalalta voisi kartuttaa alkupisteitä maksimissaan 4p ja muulta erikoisalalta 3p ehdotettujen 6p ja 2p sijasta. Oikealle erikoisalalla kerrytetty palvelu kuitenkin palkitaan vielä AHOT-menettelyssä. Eri erikoisalojen kokeileminen opiskeluaikana ja valmistumisen jälkeen hyödyttäisi etenkin erikoisaloja, joiden koulutusmääriä tulisi tarvearvion perusteella lisätä. Myös terveyskeskuspalvelun pisteytystä tulisi nostaa 3 pisteeseen suoritettua 9 kk kohti, jottei yleislääketieteen arvostus olisi pisteytyksessä muita erikoisaloja vähäisempää.

Tutkimuksesta saatavien alkupisteiden osalta NLY ei näe toivottavana haetun erikoisalan ja muun lääketieteen erikoisalan väitöskirjojen piste-eroa (ehdotetussa mallissa 10 vs. 6 pistettä). Lääketieteen tohtorin tutkinnosta tulisi saada saman verran alkupisteitä riippumatta erikoisalasta, jolle väitöskirja on tehty. Rekisteröitymisen väitöskirjan tekijäksi olisi hyvä kerryttää kumulatiivinen lisäpiste 1. tai 2. kirjoittajana laadittujen vertaisarvioitujen lääketieteen julkaisujen lisäksi. Tutkimusmeriiteistä saatavien maksimipisteiden tulee olla samansuuruiset kuin kliinisestä työkokemuksesta saatavien.

3. Alkupisteytys erikoishammaslääkärikoulutuksessa

NLY ei ota kantaa erikoishammaslääkärikoulutuksen alkupisteytykseen.

4. Motivaatiokirje

NLY:n näkemyksenä on, että hakijan henkilökohtaisten ominaisuuksien ja motivaation arviointi tulisi pisteyttää samassa vaiheessa kuin kliinisen työkokemuksen ja tieteellisten ansioiden. Mikäli valintamenettelyn alkupisteytys NLYn mietinnön vastaisesti pohjautuisi ainoastaan työkokemukseen ja tieteellisiin ansioihin, tulisi motivaatiokirjeen pisteyttämistä harkita. Motivaatiokirjeen tulisi olla strukturoitu ja objektiivisesti arvioitu. Motivaatiokirjeen painoarvon ei tulisi olla yhtä suuri kuin haastattelun, kliinisen työkokemuksen tai suoritettun lääketieteen tohtorin tutkinnon.

5. Haastattelu

NLY näkee, että hakijoiden henkilökohtaisten ominaisuuksien, kuten motivaation ja alalle soveltuvuuden, arvioimiseksi kaikille hakijoille tulisi järjestää haastattelu. Haastattelu on motivaatiokirjettä laajempi, oikeudenmukaisempi ja tasa-arvoisempi työkalu soveltuvuuden arvioimiseen. Luonnoksessa kuvattu strukturoitu haastattelu on oikein toteutettuna tasapuolinen ja läpinäkyvä menetelmä hakijan soveltuvuuden arviointiin, mutta vaatii selkeät, yhtenäiset ja julkiset kriteerit sekä haastattelijoiden perehdytyksen. Ulkopuolinen arvioija (esimerkiksi nuorten lääkärien edustaja kuten Tanskassa tai luottamusmies) on haastattelutilanteessa välttämätön läpinäkyvyyden kannalta.

Hakijan tulee päästä haastatteluun kaikilla haetuista erikoisaloista. Erikoisaloittain haastattelut voisi järjestää valtakunnallisesti. Tällöin yhdellä haastattelulla voisi hakea erikoisalan sisällä 1-5 yliopistoon, mikä vähentäisi haastattelujen kokonaismäärää ja mahdollistaisi valtakunnallisesti kattavamman erikoistumispaikkojen täyttämisen. Kyseinen linja vastaisi paremmin myös hiljattain peruskoulutuksen hakuun tehtyjä muutoksia. Hakijan hakiessa useammalle erikoisalalle hänen tulisi päästä useamman kuin ensisijaiseksi valitun erikoisalan haastatteluun.

Hakijalla on oltava ennen haastatteluun osallistumista tieto, kuinka monta erikoistumispaikkaa on haettavana sekä kuinka suuri osa hakijoista karsiutuu haastattelun perusteella. Niin valitun kuin karsiutuneen hakijan tulee saada haastattelukierroksen jälkeen palaute haastattelustaan sekä omat haastattelupisteensä tietoonsa. Saman hakijan on oltava mahdollista osallistua haastatteluun uudelleen seuraavalla hakukierroksella.

Luonnoksessa mainitaan, että haastatteluun osallistuu myös palvelujärjestelmän edustaja. NLY toivoo valintamenettelyn olevan jatkossa sidottu yliopiston opinto-oikeuden lisäksi myös palvelujärjestelmän koulutusväyliin. Näin valitulle erikoistuvalla lääkärillä taataan opinto-oikeuden mukainen koulutus palvelujärjestelmässä. Luonnoksesta ei käynyt ilmi, mistä koulutuspaikasta (terveyskeskus, keskussairaala, yliopistosairaala) haastatteluun osallistuva palvelujärjestelmän edustaja valitaan.

6. Koeaika

Ehdotetun koeajan toteutus jäi ehdotuksessa vielä epäselväksi ja se puuttui prosessikaaviosta. NLY toivoo tarkennusta, mitä koeajan aikana arvioidaan, miten arviointi toteutetaan, ja missä koeaika suoritetaan. Jatkossa koeaika lienee tarkoitus sitoa muodostettaviin koulutusväyliin ja tällöin se voisi toimia kuten normaali koeaika virkasuhteessa. Koeajan ei tulisi olla enää varsinainen osa valintaprosessia ja vain hyvin harvan tulisi karsiutua enää koeajalla. Mikäli koeajan perusteella merkittävä osa hakijoista voi vielä karsiutua, muuttuu edeltävä valintaprosessi merkityksettömäksi. Koeaika tulee ehdottomasti hyväksilukea erikoislääkärikoulutuksen osaksi. Koeajan aikana tulisi olla useampi kehitys-/arviointikeskustelu, joissa arvioidaan hakijan kehittymistä sekä hakijan on mahdollista saada ja antaa palautetta.

7. Muuta

NLY toivoo valtakunnallisen ammatillisten jatkokoulutustoimikuntien verkostolta esitystä, kuinka jonoutuneiden erikoisalojen jonot aiotaan purkaa ehdotettuun haku- ja valintamenettelyyn siirryttäessä. Erityisesti NLY toivoo selvitystä jo opinto-oikeuden nykyisellä ilmoittautumismenettelyllä saaneiden, sekä erikoistumisen jo aloittaneiden, asemasta ehdotettuun valintamenettelyssä siirryttäessä. Jos erikoistumisoikeuden pituutta päädytään määräaikaistamaan tulee jo opinto-oikeuden saaneille turvata siirtymäaika saattaa koulutuksensa loppuun. Määräaikaiseen opinto-oikeuteen täytyy liittää mahdollisuus hakea lykkäystä esimerkiksi tutkimus- tai vanhempainvapaiden vuoksi.

Nyt ehdotettu valintamenettely toimii estämään erikoistumispaikkoihin syntyviä jonoja vain, jos se on sidottu myös palvelujärjestelmään. Mikäli jo aiemmin opinto-oikeuden saaneiden on siirtymävaiheessa määrä osallistua uuteen ehdotettuun valintamenettelyyn, tulee valituille taata erikoistumispaikka palvelujärjestelmässä.

NLY ehdottaa, että tasapistetilanteissa molemmat hakijat valitaan koulutukseen ja tämä huomioidaan seuraavan hakukierroksen tarvearviossa.

NLY toivoo erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen haku- ja valintamenettelyn yhteydessä käytettävän termejä erikoistuva lääkäri tai erikoistuva hammaslääkäri termin opiskelija sijaan.

Kunnioittaen,

Nuorten Lääkärien Yhdistys